

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

«Адал азамат» бағдарламасының мектепке дейінгі тәрбие жүйесіндегі негізгі маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
12.03.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/187785/>

Әбілғазиева Рысгүл Жақсығалиқызы

Лауазымы: Тәрбиеші

Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы

Балбөбек бөбекжай балабақшасы

Анотация

Бұл мақалада «Адал азамат» бағдарламасының мектепке дейінгі тәрбие жүйесіндегі рөлі мен маңызы қарастырылады. Мектепке дейінгі кезеңде балалардың адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру, адалдық, жауапкершілік, әділдік, еңбексүйгіштік сияқты қасиеттерді дамыту мәселелері талданады. Сонымен қатар бағдарламаны мектепке дейінгі ұйымдарда жүзеге асырудың педагогикалық жолдары, ұлттық құндылықтармен байланысы және баланың тұлғалық дамуына әсері ғылыми тұрғыдан сипатталады.

Кілт сөздер: адалдық, тәрбие, мектепке дейінгі білім беру, адамгершілік құндылықтар, тұлға қалыптастыру, ұлттық тәрбие.

КІРІСПЕ

Қазіргі қоғамның дамуы өскелең ұрпақтың тәрбиесіне тікелей байланысты. Мемлекеттің болашағы – жас ұрпақтың қандай құндылықтармен тәрбиеленуіне тәуелді. Сондықтан білім беру жүйесінде балалардың бойында адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру мәселесі ерекше маңызға ие.

Қазақстанда тұлғаның рухани-адамгершілік дамуына бағытталған түрлі бағдарламалар мен тәрбиелік жобалар жүзеге асырылып келеді. Солардың бірі – «Адал азамат» бағдарламасы. Бұл бағдарлама қоғамда адалдық пен әділдік қағидаларын нығайтуға, жастардың бойында жоғары моральдық қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

Аталған бағдарламаны жүзеге асыруда мектепке дейінгі тәрбие жүйесінің орны ерекше. Себебі мектепке дейінгі кезең – баланың тұлғалық қасиеттері қалыптасатын ең маңызды кезеңдердің бірі. Осы кезеңде бала қоршаған орта туралы алғашқы түсініктерін қалыптастырып, адамдар арасындағы қарым-қатынасты меңгереді.

Осы тұрғыдан алғанда, мектепке дейінгі ұйымдарда «Адал азамат» бағдарламасын енгізу балалардың адамгершілік тәрбиесін қалыптастырудың маңызды педагогикалық тетігі болып табылады.

Негізгі бөлім

«Адал азамат» бағдарламасының мазмұны мен тәрбиелік мәні

«Адал азамат» бағдарламасының негізгі мақсаты – жас ұрпақтың бойында адалдық, әділдік, жауапкершілік, еңбекқорлық және отансүйгіштік сияқты құндылықтарды қалыптастыру. Бағдарлама тұлғаның рухани дамуына, қоғамдағы моральдық нормаларды түсінуіне және азаматтық жауапкершілігін сезінуіне бағытталған.

Бұл бағдарлама балалардың бойында келесі қасиеттерді дамытуға ықпал етеді:

- адалдық пен шыншылдық
- жауапкершілік
- үлкендерге құрмет
- достық пен өзара көмек
- еңбексүйгіштік
- отансүйгіштік сезім

Мектепке дейінгі ұйымдарда бұл қасиеттерді қалыптастыру ойын әрекеті, көркем әдебиет, әңгіме, шығармашылық жұмыстар, танымдық іс-шаралар арқылы жүзеге асырылады.

Баланың адамгершілік қасиеттері көбіне оның әлеуметтік ортасына байланысты қалыптасады. Сондықтан тәрбиешілер балаларға дұрыс мінез-құлық үлгілерін көрсетіп, адалдықтың маңызын түсіндіруі қажет.

Мектепке дейінгі кезеңдегі адамгершілік тәрбиесінің ерекшелігі

Мектепке дейінгі жас кезеңі – баланың тұлғалық және моральдық қасиеттері қалыптасатын алғашқы әлеуметтік кезең. Бұл уақытта бала қоршаған ортаны бақылау арқылы көптеген мінез-құлық үлгілерін меңгереді.

Балалар көбіне үлкендердің әрекеттеріне еліктеу арқылы үйренеді. Сондықтан тәрбиеші мен ата-ананың жеке үлгісі баланың адамгершілік тәрбиесінде ерекше рөл

атқарады.

Мектепке дейінгі ұйымдарда адамгершілік тәрбиені қалыптастыру келесі педагогикалық әдістер арқылы жүзеге асырылады:

- тәрбиелік әңгімелер жүргізу
- көркем әдеби шығармаларды оқу
- рөлдік және сюжеттік ойындарды ұйымдастыру
- шығармашылық тапсырмалар беру
- топтық жұмыстар мен бірлескен әрекеттер ұйымдастыру

Бұл әдістер балалардың әлеуметтік тәжірибесін кеңейтіп, олардың дұрыс мінез-құлық нормаларын түсінуіне мүмкіндік береді.

Бағдарламаны жүзеге асырудағы педагогикалық тәсілдер

Мектепке дейінгі ұйымдарда «Адал азамат» бағдарламасын тиімді жүзеге асыру үшін тәрбие жұмыстары жүйелі түрде ұйымдастырылуы қажет.

Біріншіден, балаларға арналған тәрбиелік әңгімелер мен ертегілерді қолдану маңызды. Қазақ халқының ауыз әдебиеті балалардың адамгершілік тәрбиесінде үлкен рөл атқарады. Ертегілер арқылы балалар адалдық пен әділдік туралы түсініктерін қалыптастырады.

Екіншіден, ойын әрекеті мектепке дейінгі тәрбие жүйесінде негізгі құралдардың бірі болып табылады. Ойын барысында балалар түрлі әлеуметтік рөлдерді меңгеріп, дұрыс қарым-қатынас жасауға үйренеді.

Үшіншіден, шығармашылық әрекеттер де тәрбиелік мәнге ие. Сурет салу, қолөнер жасау, сахналық қойылымдар балалардың эмоциялық дамуына ықпал етеді және олардың ішкі дүниесін байытады.

Сонымен қатар тәрбие жұмыстары ата-аналармен тығыз байланыста жүргізілуі тиіс. Ата-аналар балабақшадағы тәрбие жұмыстарын қолдап, үйде де баланың тәрбиесіне көңіл бөлсе, бағдарламаның тиімділігі артады.

Ұлттық құндылықтар негізіндегі тәрбие

«Адал азамат» бағдарламасы ұлттық тәрбиемен тығыз байланысты. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениетінде адалдық, әділдік, үлкенге құрмет, кішіге қамқорлық сияқты құндылықтар ерекше орын алады.

Балабақшада ұлттық ойындарды, салт-дәстүрлерді және халық ауыз әдебиетін қолдану арқылы балалардың бойына ұлттық құндылықтарды сіңіруге болады.

Мысалы:

- мақал-мәтелдерді пайдалану
- ұлттық ойындар ұйымдастыру
- салт-дәстүр элементтерін таныстыру
- халық ертегілерін оқу

Мұндай жұмыстар балалардың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын арттырып, олардың рухани дамуына оң әсер етеді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорыта айтқанда, «Адал азамат» бағдарламасы мектепке дейінгі тәрбие жүйесінде маңызды тәрбиелік құрал болып табылады. Бұл бағдарлама балалардың бойында адалдық, жауапкершілік, әділдік, мейірімділік сияқты адамгершілік қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

Мектепке дейінгі кезеңде берілген дұрыс тәрбие баланың болашақ тұлғалық дамуына үлкен әсер етеді. Сондықтан мектепке дейінгі ұйымдарда жүргізілетін тәрбие жұмыстары жүйелі, ғылыми негізделген және ұлттық құндылықтарға сүйенген болуы тиіс.

«Адал азамат» бағдарламасын тиімді жүзеге асыру арқылы қоғамда жоғары моральдық қасиеттерге ие, жауапкершілігі жоғары азаматтарды тәрбиелеуге болады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қалиев С., Қалиев А. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: Рауан, 2019.
2. Әбенбаев С. Тәрбие теориясы мен әдістемесі. – Алматы: Дарын, 2018.
3. Балапан бағдарламасы. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасы. – Астана, 2022.
4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту журналы. – Алматы.
5. Балабақша республикалық ғылыми-әдістемелік журналы. – Алматы.
6. Отбасы және балабақша журналы. – Алматы.
7. Мектепке дейінгі ұйым педагогтарына арналған әдістемелік құралдар жинағы. – Алматы, 2021.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.